דְּבָרִים הָרָעִים שֶׁאֵרְעוּ (ג) בָּהֶם: ב [*] [ב]אַף עַל גַּב דִּכְתִיב בִּקְרָא (ירמיה לט ג) 'בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ הָבְקְעָה הָעִיר', אֵין מִתְעַנִּין (ג) (ד) בְּתִשְׁעָה בּוֹ אֶלָּא בְּשִׁבְעָה עָשָׂר, מִפְּנֵי שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁבָּרִאשׁוֹנָה הֻבְקְעָה בְּתִשְׁעָה בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁבַּשְּׁנִיָּה הֻבְקְעָה בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בּוֹ, תִּקְּנוּ לְהִתְעַנּוֹת בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בּוֹ מִשּׁוּם דְּחֻרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי חֲמִיר לָן:

ב תּוֹסָפוֹת שָׁם (ד"ה זה תשעה בתמוז) וְהָרַמְבַּ"ן בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאָדָם (שער האבל אות קא).

## תקנ הֶבְדֵּל שֶׁיֵּשׁ בֵּין תִּשְׁעָה בְּאָב לְיֶתֶר צוֹמוֹת. וּבוֹ ד' סְעִיפִים:

א * [א]הַכֹּל חַיָּבִים לְהִתְעַנּוֹת אַרְבַּע צוֹמוֹת הַלָּלוּ (א) וְאָסוּר לִפְרֹץ גָּדֵר. הַגָּה: (ב) * מִיהוּ (ג) עֲבָרוֹת וּמֵנִיקוֹת שֶׁמִּצְטַעֲרוֹת הַרְבֵּה, (ד) * אֵין לְהִתְעַנּוֹת (הגהות מיימוני והמגיד פרק ה' (ה"י)). וַאֲפִלּוּ אֵינָן מִצְטַעֲרוֹת, אֵינָן מְחֻיָּבוֹת לְהִתְעַנּוֹת (ה) אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ (ה) לְהַחְמִיר. וְדַוְקָא בִּשְׁלֹשָׁה צוֹמוֹת, אֲבָל בְּתִשְׁעָה בְּאָב מְחֻיָּבוֹת לְהַשְׁלִים (כדלקמן סימן תקנ"ד סעיף ה'): ב [ב]צוֹמוֹת הַלָּלוּ, חוּץ מִתִּשְׁעָה בְּאָב, (ג) [ב] (ו) מֻתָּרִים בִּרְחִיצָה

א הָרַמְבַּ"ן בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאָדָם (שם) טוּר וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים. ב תּוֹסָפוֹת בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּתַעֲנִית (יג: ד"ה וכל) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים.

### בְּאֵר הֵיטֵב

לְתְשׁוּבָה. רַמְבַּ"ם (תעניות פ"ה ה"א): ב (ג) בְּתִשְׁעָה. וְלֹא רָצוּ לִגְזֹר גַּם בְּתִשְׁעָה בּוֹ, דְּאֵין מַטְרִיחִין עַל הַצִּבּוּר יוֹתֵר מִדַּאי. רַמְבַּ"ן (תורת האדם שער האבל אות קא). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְאִם כֵּן בַּעַל נֶפֶשׁ יִתְעַנֶּה גַּם בְּתִשְׁעָה. מִיהוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי (תענית פ"ד ה"ה) אִיתָא, שֶׁבָּרִאשׁוֹנָה הָיָה גַּם כֵּן בְּשִׁבְעָה עָשָׂר אֶלָּא מִפְּנֵי הַצָּרוֹת טָעוּ בַּחֶשְׁבּוֹן:

א (ה) לְהַחְמִיר. כָּתַב מְנַחֵם עֲזַרְיָה סִימָן קי"א קְטַנִּים מַאֲכִילִין אוֹתָם לֶחֶם וָמַיִם לְהִתְאַבֵּל עִם הַצִּבּוּר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְנִרְאֶה לִי דַּוְקָא קָטָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת לְהִתְאַבֵּל: ב (ג) מֻתָּרִים. וּבַעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר בְּכֻלָּם כְּמוֹ בְּתִשְׁעָה בְּאָב, חוּץ מֵחֲלִיצַת מִנְעָל שֶׁלֹּא יְהֵא כְּחוּכָא וְאִטְלוּלָא. שְׁלָ"ה (תענית פרק נר מצוה אות ו). מִכָּל

### שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [בשו"ע] אַף עַל גַּב דִּכְתִיב כו'. וְעַיֵּן בַּעֲטֶרֶת זְקֵנִים שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁין הַלְּבָנָה קֹדֶם שַׁבָּת נַחֲמוּ כו', וְאָנוּ נוֹהֲגִין כְּמוֹ שֶׁכָּתַב (הבאר היטב) בְּסִימָן תכ"ו (סק"ד) בְּשֵׁם הָאֲרִ"י זַ"ל לְקַדֵּשׁ בְּמוֹצָאֵי תִּשְׁעָה בְּאָב, וְעַיֵּן בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן י"א שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִטְעֹם מִידֵי קֹדֶם, וַהֲבֵאתִיו בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקנ"א סָעִיף קָטָן כ"ה שֶׁכָּתַב לְבַשֵּׁר לַלְּבָנָה כו' וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן תקנ"ט (סק"ח) כָּתַב לְבַשֵּׁר הַשְּׁכִינָה הַמְכֻנָּה לַלְּבָנָה כו'. וְעַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (סי' תקסח אות א) בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל (הלכות תענית אות יא) אֶחָד שָׁכַח וְאָכַל בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, יֵשׁ לוֹ לְהִתְעַנּוֹת בה"ב, וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) דְּפָשׁוּט דַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת עַצְמוֹ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אַחַר שֶׁנִּזְכַּר. בַּסְּלִיחוֹת לְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז 'קַחְתָּה בְּחַטָּאתָהּ בְּרֹאשָׁהּ וּבְכֶבֶל' הוּא טָעוּת הַדְּפוּס וְצָרִיךְ לוֹמַר וּבְכֶפֶל בְּפֵ"א, וְהוּא עַל שֵׁם הַכָּתוּב (ישעיה מ ב) 'כִּי לָקְחָה מִיַּד ה' כִּפְלַיִם בְּכָל חַטֹּאתֶיהָ' וּפִתְרוֹן מִלַּת בְּרֹאשָׁהּ הוּא הַקֶּרֶן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר ה ז) 'וְהֵשִׁיב אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ', עַיֵּן שָׁם:

ב [ב] מֻתָּרִים. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן מ"ט מַה שֶּׁכָּתַב לְתָרֵץ קֻשְׁיַת הַטַּ"ז (סק"א) מַאי רְבוּתָא דְּרַבִּי כו', וּלְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת (ד"ה ובקש) אֵהָא דְּבִקֵּשׁ לַעֲקֹר, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁרַבִּי בְּצוֹנֵן רָחַץ כו' וְאִם כֵּן בִּרְחִיצַת חַמִּין אָסוּר, וְכֵן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁבַּעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר כו', עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתַשְׁבֵּ"ץ חֵלֶק ב' סִימָן רע"א בְּאֹרֶךְ בָּזֶה. וְכָתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) בְּשֵׁם זֶרַע אֱמֶת (סי' עה) [אִם] אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת בְּשָׁלֹשׁ צוֹמוֹת חוּץ מִתִּשְׁעָה בְּאָב, אֵין צָרִיךְ הַתָּרָה, עַיֵּן שָׁם:

### מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁמִּנּוּהוּ לְרֹאשׁ לְאַחַר הַחֻרְבָּן עַל הַפְּלֵטָה הַנִּשְׁאָרָה, וְנִכְבָּה גַּחֶלֶת יִשְׂרָאֵל הַנִּשְׁאָרָה כִּי עַל יְדֵי שֶׁנֶּהֱרַג גָּלוּ כֻּלָּם וְנֶהֶרְגוּ מֵהֶם לַאֲלָפִים. וַעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, שֶׁבּוֹ סָמַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר הָרָשָׁע עַל יְרוּשָׁלַיִם וְהֱבִיאָהּ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק וּמִזֶּה נִמְשַׁךְ הַחֻרְבָּן: (ג) בָּהֶם. מִי שֶׁטָּעָה וְאָכַל בָּהֶם, (ד) מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהַשְׁלִים הַתַּעֲנִית אַחַר שֶׁאָכַל, דְּמִי שֶׁאָכַל שׁוּם יַחֲזֹר וְיֹאכַל שׁוּם. וְאִם צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אַחֵר עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקס"ח סָעִיף א' וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (סק"ח):

ב (ד) בְּתִשְׁעָה. וְלֹא רָצוּ לִגְזֹר גַּם בְּתִשְׁעָה, (ה) דְּאֵין מַטְרִיחִין עַל הַצִּבּוּר יוֹתֵר מִדַּי:

א (א) וְאָסוּר לִפְרֹץ גָּדֵר. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף עַל גַּב דְּמַסְקִינַן בַּגְּמָרָא (ר"ה יח:) דְּבִזְמַן דְּאֵין מָצוּי גְּזֵרוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עַל יִשְׂרָאֵל תָּלוּי הַדָּבָר בִּרְצוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּהַיְנוּ אִם רָצוּ רֹב יִשְׂרָאֵל וְהִסְכִּימוּ שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת בְּהַשְּׁלֹשָׁה צוֹמוֹת הָרְשׁוּת בְּיָדָן, כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּעַכְשָׁו כְּבָר רָצוּ וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶן כְּלַל יִשְׂרָאֵל מִדּוֹר דּוֹר וְאָסוּר לִפְרֹץ גָּדֵר:

(ב) מִיהוּ וְכו'. דִּבְשָׁעָה שֶׁרָצוּ וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶן לְהִתְעַנּוֹת (ה) הֵקֵלּוּ לְכַתְּחִלָּה עֲלֵיהֶן: (ג) עֲבָרוֹת וּמֵנִיקוֹת וְכו'. וּמִסְתַּבְּרָא דְּעֻבֶּרֶת מִקְרֵי מִשָּׁעָה שֶׁהֻכַּר הַוָּלָד כִּדְקַיְמָא לָן לְעִנְיָן וְסָתוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם אֶפְשָׁר דַּאֲפִלּוּ לְאַחַר אַרְבָּעִים יוֹם לִיצִירַת הַוָּלָד, נַמִי הָוְיָא לָהּ בִּכְלַל מְעֻבֶּרֶת לְעִנְיָן זֶה אִם מַרְגֶּשֶׁת צַעַר, אֲבָל בְּבָצִיר מֵהָכִי נִרְאֶה דְּהָוְיָא לָהּ כְּכָל הַנָּשִׁים לְכָל דָּבָר אִם לֹא שֶׁמִּצְטַעֶרֶת הַרְבֵּה. וְאִם מַרְגֶּשֶׁת חֻלְשָׁה (ג) אֵין לְהַחְמִיר בָּהּ כְּלָל [מֹר וּקְצִיעָה עַיֵּן שָׁם]: (ד) אֵין לְהִתְעַנּוֹת. וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוּא חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, בְּוַדַּאי פָּטוּר מִלְּהִתְעַנּוֹת (ג) וְאָסוּר לוֹ לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ: (ה) אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחְמִיר. וְאִם הֵם חֲלוּשׁוֹת, נִרְאֶה דְּאֵין לָהֶם לְהַחְמִיר. (ד) וּמִכָּל מָקוֹם אַף הַצָּרִיךְ לֶאֱכֹל, לֹא יִתְעַנֵּג עַצְמוֹ בְּבָשָׂר וְיַיִן רַק כְּפִי מַה שֶּׁצָּרִיךְ. וְכֵן הַקְּטַנִּים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דַּעַת לְהִתְאַבֵּל, אַף עַל גַּב שֶׁאֵין מְחֻיָּבִין לְחַנְּכָם (ה) אֲפִלּוּ בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַאֲפִלּוּ בְּתַעֲנִית שָׁעוֹת, מִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְחַנְּכָם שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ (ו) רַק כְּדֵי קִיּוּם הַגּוּף לֶחֶם וָמַיִם אוֹ שְׁאָר מַאֲכָל פָּשׁוּט לְפִי הַתִּינוֹק כְּדֵי שֶׁיִּתְאַבְּלוּ עִם הַצִּבּוּר: ב (ו) מֻתָּרִים בִּרְחִיצָה וְכו'. דִּבְשָׁעָה שֶׁרָצוּ וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לָצוּם בְּכָל הָאַרְבַּע תַּעֲנִיּוֹת הַנַּ"ל, (ז) לֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ בְּחֹמֶר תַּעֲנִית צִבּוּר כְּתִשְׁעָה בְּאָב לְפִי שֶׁאֵין רֹב הַצִּבּוּר יְכוֹלִין לַעֲמֹד בָּהּ. (ח) וּבַעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר (ט) בְּכֻלָּן כְּמוֹ בְּתִשְׁעָה בְּאָב, אֶלָּא שֶׁאִם חָל לֵיל טְבִילָה יְקַיֵּם עוֹנָתוֹ, וְגַם בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל לֹא יַחְמִיר מִשּׁוּם חוּכָא וְאִטְלוּלָא. (י) וְכֵן אִם חָל עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֵין לְהַחְמִיר

### בֵּאוּר הֲלָכָה

א * הַכֹּל חַיָּבִים וְכו'. תִּינֹקֶת בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְתִינוֹק בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד חַיָּבִים לְהִתְעַנּוֹת וְלֹא קֹדֶם לָכֵן. וְאַף שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת חַיָּבִים [פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ב) בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה (סי' תקמט סק"ז)]:

* מִיהוּ עֲבָרוֹת וּמֵנִיקוֹת וְכו'. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תרפ"ו (ס"ב) בְּהַגָּ"ה לְעִנְיָן תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיָן כּוֹאֲבֵי עֵינַיִם אִם מִצְטַעֲרוֹת הַרְבֵּה. וּלְעִנְיָנֵנוּ אֶפְשָׁר דְּחָמוּר יוֹתֵר, דְּכֵיוָן דִּכְבָר רָצוּ וְקִבְּלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִתְעַנּוֹת בְּכָל הָאַרְבָּעָה צוֹמוֹת, תּוּ הָווּ לְהוּ תַּעֲנִית חוֹבָה, וְלֹא הֻתַּר אֶלָּא לְעִנְיָן עֲבָרוֹת וּמֵנִיקוֹת שֶׁהֵקֵלּוּ בָּזֶה לְכַתְּחִלָּה, וְכִדְמוּכָח בַּגְּמָרָא דְּלֹא הֻזְכַּר אֶלָּא לְעִנְיָן תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁמִּתְעַנּוֹת וּמַשְׁלִימוֹת בּוֹ. אָמְנָם בַּקֹּבֶץ שֶׁעַל הָרַמְבַּ"ם (תעניות פ"ה ה"ה) כָּתַב כִּמְדֻמָּה שֶׁרָאִיתִי בִּכְתַב קָדְשׁוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן מַהֲרַ"ז עֶמְרִיךְ זַ"ל לְהָקֵל בָּזֶה אַף בִּשְׁאָר תַּעֲנִיּוֹת, וְהַכֹּל לְפִי רְאוּת עֵינַיִם. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

* אֵין לְהִתְעַנּוֹת. עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"א) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק"ה) שֶׁיִּפְרְעוּ אַחַר כָּךְ, וְחֵילֵהּ מֵהָא דִּלְקַמָּן סִימָן תרפ"ו (ס"ב). וְהַמְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שָׁם (ד"ה ויפרעו) יִרְאֶה דְּאֵין רְאָיָה מִשָּׁם לְעִנְיָנֵנוּ. וְגַם לֹא מָצָאתִי לְעֵת עַתָּה לְשׁוּם אַחֲרוֹן שֶׁיַּעְתִּיק דִּבְרֵי הָאֵלִיָּה רַבָּה בָּזֶה:

### שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ד) אֵלִיָּהוּ זוּטָא (סק"א): ב (ה) רַמְבַּ"ן (תורת האדם שער האבל אות קא). וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) מַה שֶּׁכָּתַב לְעִנְיָן בַּעַל נֶפֶשׁ, וְעַיֵּן פִּתְחֵי תְּשׁוּבָה (ד"ה אין מתענין) שֶׁמְּפַקְפֵּק עָלָיו: א (ה) פּוֹסְקִים: (ג) כִּי בְּרֵאשִׁית יְמֵי עִבּוּרָהּ הָעֻבָּר חָלוּשׁ בְּיוֹתֵר וְעִנּוּי אוֹ סִגּוּף קַל מַפְסִידוֹ בְּוַדַּאי וּמְסַכֵּן גַּם הַמְעֻבֶּרֶת, לְפִיכָךְ הַמֵּקֵל נִשְׂכָּר בְּלִי סָפֵק [שָׁם בְּמֹר וּקְצִיעָה]: (ג) חַיֵּי אָדָם (כלל קלג ס"ו). וְכֵן לְעִנְיָן עֲבָרוֹת וּמֵינִיקוֹת שֶׁמִּצְטַעֲרוֹת הַרְבֵּה, גַּם כֵּן אֲסוּרוֹת לְהִתְעַנּוֹת [שָׁם]: (ד) אַחֲרוֹנִים: (ה) חַיֵּי אָדָם (שם): (ו) מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְחַיֵּי אָדָם (שם): ב (ז) פּוֹסְקִים: (ח) אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בַּעֲטֶרֶת זְקֵנִים שֶׁכָּתַב דְּעַכְשָׁו אֵין נוֹהֲגִין לִרְחֹץ בִּשְׁלֹשָׁה צוֹמוֹת, וְכָתַב בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א) דְּהַיְנוּ בְּחַמִּין אֲבָל בְּצוֹנֵן יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁרִי בִּשְׁלֹשָׁה צוֹמוֹת, וְהוּא הַדִּין פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו בְּחַמִּין יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁרִי: (ט) דְּהָאִידָּנָא מָצוּי גְּזֵרוֹת מִן עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים וְאִם כֵּן חָל עָצָם הַחִיּוּב עַל הַשְּׁלֹשָׁה צוֹמוֹת כְּמוֹ עַל תִּשְׁעָה בְּאָב, לְפִי דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן (תורת האדם שם), וְגַם הַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ מַסְכִּים לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם הַשְּׁלָ"ה (מסכת תענית פרק נר מצוה אות ו) דְּבַעַל נֶפֶשׁ צָרִיךְ לְהַפְסִיק גַּם מִבְּעוֹד יוֹם: (י) בַּ"ח וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

# הִלְכוֹת תִּשְׁעָה בְּאָב סִימָן תקנ תקנא

ג משְׁנָה מְגִלָּה ה' (ע"א) וּכְפֵרוּשׁ רַשִׁ"י שָׁם (ד"ה אבל) וְכֵן כָּתַב רַמַב"ם בְּפֶרֶק ה' מֵהִלְכוֹת תַּעֲנִית (ה"ה). ד אֲבוּדְרָהָם (סדר תפלת התעניות). *) (דִּין עֲבֵרוֹת וּמֵינִיקוֹת בְּצוֹמוֹת בְּסִימָן תקי"ן וְתקנ"ד (ס"ה) וְתִרְצ"ז (סעיפים א-ב)).

**וְסִיכָה וּנְעִילַת הַסַּנְדָּל וְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה,** (ז) **וְאֵין צָרִיךְ לְהַפְסִיק בָּהֶם מִבְּעוֹד יוֹם: ג** (ג) (ח) **ג כָּל אַרְבָּעָה צוֹמוֹת הַלָּלוּ אִם חָלוּ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** (ט) **נִדְחִין לְאַחַר הַשַּׁבָּת.** הגָּה: (י) וְאִם חָלוּ (ד) [ד] בְּעֶרֶב שַׁבָּת, קוֹרִים (יא) בְּשַׁחֲרִית וּמִנְחָה 'וַיְחַל' (בית יוסף (ד"ה ומ"ש ופסק)). וְאִם יֵשׁ חֻפָּה בְּיוֹם הַתַּעֲנִית בְּעֶרֶב שַׁבָּת, נוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְלִקְרוֹת 'וַיְחַל' (יב) וְאַחַר כָּךְ עוֹשִׂין (ה) הַחֻפָּה (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רמ"ט סָעִיף ד' אִם מַשְׁלִימִין הַתַּעֲנִית): **ד ג בְּשַׁבָּת קֹדֶם לַצּוֹם, מַכְרִיז שְׁלִיחַ צִבּוּר הַצּוֹם, חוּץ מִתִּשְׁעָה בְּאָב וְצוֹם כִּפּוּר וְצוֹם פּוּרִים, וְסִימָנָךְ 'אָכַ"ף עָלָיו פִּיהוּ'** (מסלי טו טו). (וּמִנְהַג הָאַשְׁכְּנַזִים שֶׁלֹּא לְהַכְרִיז שׁוּם אֶחָד מֵהֶם*):

## תקנא דִּין שָׁבוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ. וּבוֹ י"ח סְעִיפִים:

א משְׁנָה תַּעֲנִית כ"ו (ע"ב).
ב מֵימְרָא דְּרַב פָּפָּא שָׁם כ"ט (ע"ב).

**א א מִשֶּׁנִּכְנַס אָב** (א) **מְמַעֲטִין** (ו) **בְּשִׂמְחָה. ב וּבֵר יִשְׂרָאֵל דְּאִית לֵהּ דִּינָא בַּהֲדֵי כּוּתִי,** (ג) (ב) **לְשַׁתַּמֵּט מִנַּהּ דְּרִיעַ מַזָּלֵהּ.** הגָּה: מִילָּה שֶׁהִיא מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ עַד תִּשְׁעָה בְּאָב, נוֹהֲגִין שֶׁהַמּוֹהֵל (ג) [ג] וּבַעַל בְּרִית

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

**ג [ד] בְּעֶרֶב שַׁבָּת.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּבֵיצַ אֶפְרַיִם (סי' תקנ ד"ה במג"א ס"ק ו) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה לְעִנְיַן אֲמִירַת עֲנֵנוּ:

**א [ג] וּבַעַל בְּרִית.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ג' סִימָן ל"ז שֶׁהִשִּׂיג עַל הַבְּאֵר הֵיטֵב וְכָתַב שֶׁאֵין לְדַיֵּק מִדְּלֹא כָּתַב הַתּוֹר לְגַלַּח, וְדוּק לְאֵידָךְ גִּיסָא דְּלֹא כָּתַב אִסּוּר יֵשׁ לוֹמַר דְּסָמַךְ עַל מַה שֶּׁכָּתַב לְהַתִּיר לְלֹבֶשׁ לְבָנִים הוּא הַדִּין לְגַלַּח כֵּיוָן שֶׁנּוֹהֲגִים לְגַלַּח לְפֵי שִׁיּוּם טוֹב שֶׁלּוֹ הוּא. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (אות ה) כָּתַב בְּשֵׁם שוּ"ת זֶרַע אֶמֶת (סי' עו) שַׁדַּעְתּוֹ לֶאֱסֹר בְּתִסְפֹּרֶת וּלְבִישַׁת לְבָנִים בְּשָׁבוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּתוֹכָהּ וְהִשִּׂיג עַל הַפָּנִים מְאִירוֹת, וְכָתַב דְּרַמַ"א לֹא הִתִּיר רַק בִּגְדֵי שַׁבָּת אֲבָל לֹא לְבָנִים כו', אַךְ בְּשֵׁם בְּנֵי יְהוּדָה (ח"ב סי' פה) כָּתַב לֶאֱסֹר בְּתִסְפֹּרֶת וּלְהַתִּיר בִּלְבָנִים עַיֵּן שָׁם בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה אות ה'. וְעַיֵּן בְּשו"ת אוֹר נֶעֱלָם סִימָן י' שֶׁכָּתַב תִּשְׁעָה בְּאָב בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְהַמִּילָה בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁלְּפָנָיו, כֵּיוָן שֶׁאֵין שָׁבוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב וְאֵין אִסּוּר מִדִּינָא דְּגֻמְרָא, יֵשׁ לְהַתִּיר לְמֹהֵל וּבַעַל בְּרִית לְהִסְתַּפֵּר לִכְבוֹד הַמִּילָה. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת שָׁם שֶׁהִשִּׂיג עַל הַבְּאֵר הֵיטֵב שֶׁהֵבִין מַה שֶּׁכָּתַב בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (שצ"ד) [שצ"ג] לְגַלַּח, קָאֵי עַל תִּסְפֹּרֶת הָרֹאשׁ, זֶה אֵינוֹ דְּקָאֵי עַל גִּלּוּחַ צִפָּרְנַיִם, וְכֵן בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה לֹא הִזְכִּיר לְגַלַּח וְכֵן בִּלְבּוּשׁ כו'. וּבְחָכְמַת הַשִּׂיג עָלָיו, שֶׁהֲרֵי הַבְּאֵר הֵיטֵב סִיֵּם בָּהּ וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּאֵר הַגּוֹלָה, וּבְבְאֵר הַגּוֹלָה שָׁם בְּיוֹרֶה דֵּעָה כָּתַב שָׁם שֶׁבְּדִבְרֵי מֹשֶׁה לֹא הִזְכִּיר לְגַלַּח וְאוּלַי דְּאַצְפָּרְנַיִם קָאֵי כו', וּבְבְאֵר הֵיטֵב שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ וְכָתַב שֶׁבִּבְאֵר הַגּוֹלָה הִקְשָׁה עַל זֶה שֶׁהָנָה לֵהּ לְמֵימַר וּלְגַלָּחָם כו', עַיֵּן שָׁם. (וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כח) וְאֵלִיָּהוּ זוּטָא (ס"ק טז) שֶׁמִּשָּׁם הֶעְתִּיק הַבְּאֵר הֵיטֵב, אֶלָּא שֶׁהִשְׁמִיט מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם דְּהַהֶ' דְּסִימָן שצ"ג בְּיוֹרֶה דֵּעָה קָאֵי אִצְּפָרְנַיִם, לְפִי שֶׁהָרָאָה מָקוֹם לִבְאֵר הַגּוֹלָה. וְעַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה זוּטָא דְּקַדֵּם שֶׁבּוֹעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב יֵשׁ לְהַתִּיר תִּסְפֹּרֶת גַּם כֵּן, וְאִם חָל בְּשַׁבָּת וְנִדְחָה, עִקַּר כְּהַפּוֹסְקִים שֶׁאֵין לוֹ דִּין שֶׁבוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב, עַיֵּן שָׁם). (וְעַיֵּן שָׁם בְּפָנִים מְאִירוֹת שֶׁכָּתַב שֶׁהָאֲבֵלִים הֵם שׁוֹשְׁבִינִים לְהַכְנִיס לַחֻפָּה וְלֶאֱכֹל שָׁם, שֶׁהַסּ"ז (סי"ד סי' שצא סק"ד) כָּתַב שֶׁאֵין לְהַתִּיר לֶאֱכֹל שָׁם, וְכָתַב שֶׁהִתְקַלְקֵל יֵשׁ לָהֶם עַל מִי שֶׁיִּסְמֹכוּ מִדִּבְרֵי הָרֹאשׁ"ש פֶּרֶק הַחוֹלֵץ (יבמות פ"ד סי' כז) כו', וְאַף דִּשְׁאָר אֲבֵלִים נָהֲגוּ לֶאֱסוֹר, מִכָּל מָקוֹם שׁוֹשְׁבִינִים חֲשִׁיבִי לְהוּ מִצְוָה רַבָּה כו' לָכֵן נוֹהֲגִים לְהַחְמִיר כְּדִבְרֵי הַסּ"ז, רַק כְּשֶׁהֵם קְרוֹבִים הֵם בִּמְשַׁמְּשִׁין בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה כְּמוֹ בַּעֲלֵי הַסְּעוּדָה וְאוֹכְלִים אֶחָד מִכָּל עִמְּהֶם, וּמִכָּל מָקוֹם אֵין רָאוּי לִהְיוֹת שָׁמָּה לִשְׁמֹעַ כְּנֻגַּן הַמְנַגֵּן בִּכְלֵי שִׁיר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּאָבֵל עַל אֲבִיו וְעַל אִמּוֹ אוֹ אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא

## בַּאֵר הֵיטֵב

מָקוֹם בְּלֵיל טְבִילָה לֹא יִפְרֹשׁ מַאֲשְׁתּוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). וְעַכְשָׁו בְּרַחִיצָה הַמְנֻהָג לֶאֱסֹר, וּמִפָּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת מֻתָּר. בַּ"ח: **ג** (ג) **כָּל.** לְאו דַּוְקָא, דְּלְעוֹלָם אֵין עֲשָׂרָה בְּטַבַּעַת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מָתָּר. בַּ"ח: (ד) **בְּעֶרֶב שַׁבָּת.** וְאִי אֶפְשָׁר לְחוּל בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֶלָּא עֲשָׂרָה בְּטַבַּעַת, וְאָז אֵין אוֹמְרִים וְהוּיִים בְּמִנְחָה עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ סִימָן תי"ז (סק"ג): (ה) **הַחֻפָּה.** וְאָסוּר לְהַחֲתִן לִשְׁתּוֹת מִכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה מִבְּעוֹד יוֹם וְנוֹתְנִין לַתִּינוֹקוֹת עַיֵּן סִימָן תקס"ב סָעִיף ב', מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק). וְכֵן כְּשֶׁחָל בְּתוֹךְ שִׁבְעָה יְמֵי הַחֻפָּה, יַשְׁלִים תַּעֲנִיתוֹ. אֲבָל יְאַחֵר צֵיט אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת תּוֹךְ שִׁבְעָה יְמֵי הַחֻפָּה, אִם נִשָּׂא בְּתוּלָה, אוֹ בְּחוּר אַלְמָנָה. מֻצְאתִי בְּעַטֶּרֶת זְקֵנִים (סי' תקנט ס"ק), וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן תקנ"ט סָעִיף קָטָן י"א:

**א** (ו) **בְּשִׂמְחָה.** פְּרוּשׁ שֶׁאֵין שִׂמְחִין כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת פֶּרֶק קַמָּא דְּמְגִלָּה דַּף ה' עַמּוּד ב' (ד"ה ממעטין): (ז) **לְשַׁתַּמֵּט.** עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל. רַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב יח ח"ב) וְכֵן מַשְׁמַע בְּגֻמְרָא. וְעַיֵּן בְּתִשְׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג' סִימָן ל"ה: (ג) **וּבַעַל בְּרִית.** כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) נִרְאֶה דַּוְקָא אוֹתוֹ שֶׁתּוֹפֵס הַתִּינוֹק עַל בִּרְכָּיו בְּשָׁעַת הַמִּילָה, אֲבָל הַמַּכְנִיס וְהַמּוֹצִיא כְּשֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב כְּבָר נִפְטַר מִן הָעִנְיָן וְכֵן מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַתִּינוֹק עַל בִּרְכֵי אֲחֵרִים, וְכֵן נִרְאֶה לְעִנְיַן שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּיוֹם הַמִּילָה, אֲבָל הַמַּכְנִיס וְהַמּוֹצִיא אֵינוֹ בְּכְלָל זֶה, וְכֵן שֶׁכֵּן בְּשַׁבָּת תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, קוֹרִין בְּשַׁחֲרִית וּמִנְחָה 'וַיְחַל' (בית יוסף (ד"ה ומ"ש ופסק)). וְאִם יֵשׁ חֻפָּה בְּיוֹם הַתַּעֲנִית בְּעֶרֶב שַׁבָּת, נוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְלִקְרוֹת 'וַיְחַל' (בית יוסף (ד"ה ומ"ש ופסק)). וְאִם יֵשׁ חֻפָּה בְּיוֹם הַתַּעֲנִית בְּעֶרֶב שַׁבָּת, קוֹרִים (יא) בְּשַׁחֲרִית וּמִנְחָה